

Tomay Tamás lakóház átalakításairól

Modern átváltozások

avagy minden építés továbbépítés

Gyulovics István

témavezető: Nagy Márton Kálmán DLA

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Építőművészeti Doktori Iskola

DLA-értekezés 2021

Absztrakt

Az épület átalakítások korunk aktuális témája. A történeti építészet a lehető legtermészetesebb módon viszonyult a továbbépítéshez, mára az új fétise sokszor elhomályosítja ennek a beavatkozásnak az értékét. Irodánk eddigi munkáinak jórészét ugyancsak átalakítások teszik ki. A mestermunkának választott Molnár Farkas ikerház átalakításának tervezése során sokszor előkerültek Tomay Tamás átalakításai és továbbépítései. Ez indította el a gondolatot, hogy szubjektív válogatást készítsék a munkáiból. Tomay Tamás épületeiről ő maga vagy mások ugyan rendszeresen publikáltak, de az életmű feldolgozása, elemeinek egymás mellé rendezése a ma napig hiányzik.

A dolgozat Tomay Tamás lakóépület átalakításaira fókuszálva mutatja be azt a folyamatot, ahogy egy-egy gondolat az alkotó keze alatt építészetté válik. Elsődleges forrás a Tomay Tamással készített interjú sorozatom: a beszélgetések során módunk volt körül járni az építészeti gondolatait. A hat fejezet hat téma mentén csoportosítja a munkáit.

Az egyes fejezetek szövegrészeit interjú részletek egészítik ki.

A fejezetek végén Tomay egy vagy két, a témát illusztráló házát mutatom be. Most még abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az épületeket az eredeti tulajdonosok lakják, akik értik és értékelik az otthonukban rejlő szellemi többletet. Ezen épületek dokumentálása jelen, 'eredeti' állapotukban fontos feladat.

Az elkészült dolgozat egy hiánypótló monográfia felé tett első lépés – Tomay különleges, minden formai ötletet a legapróbb elemére lebontó gondolkozása miatt ez később a dokumentáláson felül az oktatásban is fontos eszköz lehet.

1. Tézis: manualitás és a korszellem

Tomay Tamás tervezési módszere közvetlenül kötődik a kézi rajzoláshoz, az analóg tervfeldolgozáshoz. A kézi rajz képes a tervet az ideális absztrakció fokán tartani az adott tervfázisban. Minden esetben metszetekben és nézetekben kommunikál rajzaival, nem készülnek axonometrikus, vagy perspektivikus vázlatok sem. Ez mind fejben zajlik, belül játszódik le a tervezőben.

2. Tézis: modernizmus és a jelen

Tomay Tamás építészetét nem lehet egyszerűen a modernséggel azonosítani. Épületei a pre- és későmodern reduktív formai alapjain elindulva teremtenek személyes formanyelvet. Az újítás itt nem technikai, vagy technológiai nívó, hanem az egyedi helyzet, helyszín kölcsönhatásaként létrejövő intuitív kollázs.

3. Tézis: hely és hasonulás

Tomay Tamás továbbépítései a helyszínből és az építészeti helyzetből kiinduló különvéleménnyé formálódnak.

A házainak helyhez kötődése különböző szinteken működik. Hazai, mert pontosan érzi a feladatok anyagi korlátait: mi az, amit ma itthon meg lehet csinálni. A helyszínrre, illetve az épített környezetre máshogyan tekintés pedig a kísérletező kedv és a kritikai attitűd elegye.

4. Tézis: egyedi és univerzális

Tomay Tamás építészetében a családi házak kisléptékű feladatai képesek arra, hogy építészeti kísérletek kompromisszumok nélkül lefuthassanak. A léptékből fakadó koncentrátság következménye az építészeti állítások sűrítése.

5. Tézis: változó és állandó

Tomay Tamás építészetében a szépség keresése az érdekes ellenében egy állandó szembenállás az aktuális trendekkel. Meglehet pontosabb állítás az, ha a szépet Tomay esetében az igazzal helyettesítjük.

6. Tézis: egész és igaz

A hozzáépítés Tomay Tamás számára szellemi szinten azonos hangsúlyt kap, mint anyagba öntve. Továbbépítései zárt egyensúlyi helyzetet hoznak létre az új kompozícióban. A továbbépített házak mindegyik esetben átformálódnak a korrekciók eredményeképpen. Bár Tomay elve a hozzáépítés, az általa létrehozott tervek nem hagynak nyitott helyzeteket a további átalakításoknak, hozzáépítéseknek. Házai nem az óvatos műemlékvédő diszkrét háttérbe húzódásával rendezik a meglévő épületet, hanem egyedi hangvételben fogalmazódnak újra.

